

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK KAYGI ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ KAYGI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ DEVELOPMENT OF ANXIETY SCALE FOR TEACHING PROFESSION AND DETERMINATION OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES' READINESS LEVELS

Ayşe Nesibe KÖKLÜKAYA*

Ezgi GÜVEN YILDIRIM*

Öz

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerini belirleyebilmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek ve fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerini ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada katılımcıların seçiminde, araştırmacıya araştırma sorularına yanıt bulacağı kişileri seçme imkanı veren amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Veriler SPSS 21 paket programı ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda geçerliliği ve güvenilirliği sağlanan 35 maddelik Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Kaygı Ölçeği geliştirilmiştir. Daha sonra hazırlanan ölçek fen bilgisi öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin ölçekte bulunan maddelere göre değişiklik gösterdiği ve kaygılarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, Öğretmenlik Mesleği, Öğretmen Adayları.

Abstract

The purpose of this study is to develop a valid and reliable anxiety scale to determine the teacher candidates' anxiety levels towards the teaching profession and to reveal anxiety levels of science teacher candidates towards the teaching profession. Survey method was used in this study. Participants whose inputs were collected are selected by purposeful sampling which enables researcher to pick individuals which will be the answer to the problems of the research study. Data were analyzed with SPSS 21 package program. 35-items Anxiety Scale for Teaching Profession which was provided validity and reliability was developed as a result of the study. Then, prepared scale was applied the science teacher candidates. Finally, anxiety levels of teacher candidates showed differences according to scale items and anxiety have been found middle level.

Keywords: Anxiety, Teaching Profession, Teacher Candidates.

1. GİRİŞ

Günümüz bilgi ve teknoloji çağında yaşayan topluma uyum sağlayabilecek bireyleri yetiştirme görevi eğitim sürecinde; aktif, üretken, bağımsız düşünen, bilimsel düşünme gücüne sahip, sabırlı, kendini geliştiren, yaratıcı ve yenilikçi öğretmenlere düşmektedir (Numan ve Bayır, 2009). Öğretmenlik mesleği, eğitimle ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlar ile alanında özel uzmanlık bilgi - becerisi ve mesleki yeterlilik gerektiren bir uğraşı alanıdır (Erden, 1998; Şişman ve Acat, 2003). Öğretmenlik mesleğine yönelik eğitimin verildiği kurumlar eğitim fakülteleridir. Eğitim fakültelerinde verilen eğitim ile öğretmen adaylarına bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanda mesleğe uygun bilgi ve beceri kazandırmak amaçlanmaktadır. Öğretmen adaylarına kazandırılan bu bilgi ve becerinin yanında öğretmenlerin bu mesleği sevgi ve istekle yapması da büyük önem arz etmektedir (McKeachie, 1997).

Öğretmenler eğitim öğretim sürecinin temelinde yer almaktadır. Bu sebeple çağa ayak uydurabilen bireyler yetiştirilmesinde öğretmenlerden büyük beklentiler mevcuttur. Öğretmenlerin, öğretim sürecinde öğrencinin gereksinimlerini karşılayabilmesi, bireysel farklılıklarını dikkate alması ve ona göre süreci yapılandırması, öğrencinin sosyal ilişkilerini ve iletişim becerilerini geliştirmesi, öğrenciyi bireysel çalışmanın yanı sıra grup etkinliklerine de heveslendirmesi, grup etkinliklerinde aktif olmasını sağlaması, çevre ve doğayı anlama çabalarına rehberlik etmesi, öğrenciyi merkeze alan bir süreç tasarlaması, özel eğitime ihtiyaç duyanlara yönelik bilgi ve beceriye sahip olması, öğretimi planlaması, öğretim sırasında uygun ve farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanması, öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerilerini uygun ölçme değerlendirme teknikleri ile değerlendirmesi, öğretim materyallerini hazırlaması, öğrencileri doğru davranışlar sergilemeleri için özendirilmesi, diğer disiplinler arasında bağlantı kurması, öğrendiğini öğretmesi, bilgiye ulaşma, bilgiyi zihinde anlamlandırma becerilerini öğrenciye kazandırması, zekâ türleri ve öğrenme stillerini bilip ona göre öğrencileri yönlendirmesi, öğrencileri mesleğe hazırlaması,

* Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı.

eleştirel ve bilimsel düşünme becerilerine sahip olması, yeterli alan bilgisi ve alan öğretimi bilgisine sahip olması ve öğrenmeye yönelik öğrencilerde motivasyonu sağlaması (Bennet, 1982; Erdle, Murray ve Rushton, 1985; Phelan, Davidson ve Thanh, 1992; Montalvo, 1997; Erden, 1998; Çeliköz, 2000; Aksu, 2005; Montalvo, Eric, Mansfield ve Miller, 2007; Helterbran, 2008; Grieve, 2010) gerekmektedir. Öğretmenlik mesleğinden beklentilerin bu denli fazla olması öğretmen adaylarında mesleğe yönelik kaygı oluşturabilecek durumlardan sayılabilir. Literatüre bakıldığında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş ölçeklerin (Aşkar ve Erden, 1987; Semerci ve Semerci 1999, Erkuş, Sanlı, Güven ve Bağlı, 2000; Demirci 2002, Doğan 2002; Üstüner, 2006; Çetin, 2006) var olduğu görülmektedir. Çünkü Çeliköz ve Çetin (2004) öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutum geliştirdikleri takdirde, öğretmen olduklarında görevlerini eksiksiz yerine getireceklerini, araştırmacı ve yaratıcı düşünceyi geliştireceklerini, öğrencileri daha kolay motive edecekleri ve sözel ve sözel olmayan mesajlarını uyum içinde öğrencilere aktaracaklarını, zamanı etkili kullanacaklarını ve yeniliklere açık olacaklarını ifade etmişlerdir. Tutum gibi önemli bir diğer eğilim ise kaygıdır. Kaygı, rahatsız edici bir durum karşısında birey tarafından hissedilen huzursuzluk durumu olarak tanımlanmaktadır (Scovel 1991; Işık, 1996). Bireyde kaygı düzeyinin yüksek olması, bireyin daha katı ve basit davranışlar sergilemesine, endişeli olmasına ve karşısındaki kişiyi memnun etmeye aşırı odaklanmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte orta düzeydeki kaygının ise organizmayı uyarıcı, koruyucu ve motive edici özelliği bulunmaktadır. Kaygı kontrol edildiğinde, bireyin başarılı olmak için daha fazla çalışmasına, yaşanacak olumsuzluklara karşı önlem almasına yardımcı olmaktadır (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007). Yani öğrenme sürecini zorlaştıran ve başarıyı engelleyen olumsuz kaygı ile kişilerin doğal durumun üstünde başarı sağlamalarına neden olan olumlu kaygının ayırt edilmesiyle (Scovel 1978), kaygının o kadar da sakınılacak bir durum olmaktan çıkması sağlanabilir (Allwright ve Bailey, 1991). Literatürde kaygı ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, öğrencilerin üniversite sınavları başta olmak üzere sınavlarla ilgili kaygılarının ele alındığı çalışmalar, (Varol, 1990; Börü, 2000; Kutlu, 2001; Sazak ve Ece, 2004; Genç, Karlıdağ, Eğri, Güneş, Kurçer, Pehlivan, Özcan ve Ünal, 1999) ve öğrencilerin fen matematik gibi derslere yönelik kaygı düzeylerini ele alan çalışmalar olduğu görülmektedir (Greenburg ve Mallow, 1982; Bindak, 2005; Azizoğlu ve Uzuntiryaki, 2006; Yenilmez ve Özbey, 2006; Uşaklı ve Akpınar, 2015). Diğer taraftan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik kaygı durumlarını inceleyen araştırmalar da mevcuttur (Saban, Korkmaz, Akbaşı, 2004; Doğan ve Çoban, 2009). Örneğin George (1978) 15 maddeden oluşan Öğretmenlik Kaygıları Ölçeğini geliştirmiştir. Daha sonraki yıllarda Fuller ve Borich (1988) 50 maddeden oluşan Öğretmenlik Kaygı Ölçeğini geliştirmişlerdir. Daha sonra bu ölçek temel alınarak Öğretmen Kaygı Listesi geliştirilmiştir (Rogan, Borich ve Taylor, 1992). Söz konusu ölçek öğretmeye yönelik kaygıları ben, görev ve etki merkezli olarak ele almıştır. Ülkemizde ise Saban, Korkmaz ve Akbaşı, (2004) Borich'in (1996) geliştirdiği "Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeğini Türkçe'ye uyarlanmışlardır. Ölçeğin orijinalinde yer alan düz ifadeler soru şekline dönüştürülerek uyarlanmıştır. Son olarak Cabi ve Yalçınalp (2013)'in öğretmen adaylarının mesleğe yönelik kaygılarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirdiği belirlenmiştir. Yapılan araştırmalarda, ülkemizde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin belirlenmesine yönelik özgün ölçeğin geliştirildiği çalışmaların çok az olduğu görülmektedir. Toplumun nitelikli bir şekilde yetişmesi için kaliteli öğretmenler yetiştirmek önem arz etmektedir. Bu kapsamda, bu çalışma ile öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı ölçeği geliştirmek ve öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin belirlemek amaçlanmıştır. Yapılan araştırmanın da öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının ortaya çıkarılması konusunda eksikliklerin giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu araştırma öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı ölçeği geliştirmek ve fen bilgisi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması ve sınıflandırılması süreci betimsel araştırma sürecine uygun olarak yürütülmüştür. Betimsel araştırmalar konunun mevcut durumunun araştırılarak değişkenler arasında var olan ilişkinin değiştirilmeksizin ortaya konulduğu çalışmalardır. Bu araştırmalarda mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkileri dikkate alınır, durumlar arasındaki etkileşimi açıklanır (Kaptan, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada betimsel araştırma türlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir örnek veya örneklem üzerinde yapılan taramadır. Tarama yöntemi geçmişte olmuş olan veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2014).

2.1. Çalışma Grubu

Çalışmada ilk olarak öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı ölçeği geliştirme aşamasında, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ankara'da bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan çeşitli branşlardan toplam 283 öğretmen adayı ile çalışılmıştır. Öğretmen adayları

geliştirilen ölçeğin amacına uygun olarak özellikle fen bilgisi öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, matematik öğretmenliği, bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği, yabancı diller öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, coğrafya öğretmenliği, biyoloji öğretmenliği, rehberlik ve psikoloji danışma öğretmenliği, müzik öğretmenliği ve resim iş öğretmenliği gibi farklı branşlardan seçilmiştir. Katılımcıların öğrenim gördükleri anabilim dallarına göre frekans dağılımı Tablo1’de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Anabilim Dallarına Göre Frekans Dağılımı

Anabilim dalı	f
Fen Bilgisi Öğretmenliği	35
Okul Öncesi Öğretmenliği	35
Matematik Öğretmenliği	35
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	35
Yabancı Diller Öğretmenliği	33
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	30
Coğrafya Öğretmenliği	20
Biyoloji Öğretmenliği	20
Rehberlik ve Psikoloji Danışma Öğretmenliği	20
Müzik Öğretmenliği	10
Resim-İş Öğretmenliği	10
Toplam	283

Daha sonra geliştirilen ölçeğin fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerini belirleme aşamasında ise yine 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ankara’da bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan toplam 33, 3. sınıf fen bilgisi öğretmen adayı yer almaktadır.

2.1.1. Ölçek geliştirme işlem basamakları

Ölçek geliştirmeye başlamadan önce kaygı kavramı, literatürde var olan kaygı ölçekleri ve bu ölçeklerin madde kökleri ile ilgili geniş bir tarama yapılmıştır. Likert tipi ölçek geliştirmeye ilgili mevcut çalışmalar incelenmiştir (Tezbaşaran, 1997; Balcı, 2005; Büyüköztürk, 2010; Tavşancıl, 2010; Karasar, 2014). Taslak bir kaygı ölçeği oluşturularak gerekli istatistiksel analizler gerçekleştirilmiş ve analizlerden elde edilen sonuçlar ile öğretmenlik mesleğine yönelik geçerli ve güvenilir bir kaygı ölçeği elde edilmiştir. Daha sonra geliştirilen kaygı ölçeği fen bilgisi öğretmen adaylarına uygulanarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeyleri belirlenmiştir.

2.1.2. Ölçeğin geliştirilmesi aşaması

Literatür incelendiğinde öğretmenlik mesleğine yönelik yurt dışında bazı kaygı ölçeklerinin var olduğu belirlenmiştir (George, 1978; Fuller ve Borich, 1988; Rogan, Borich ve Taylor, 1992). Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında ise yalnızca bir tane öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı ölçeği geliştirme çalışmasına rastlanılmıştır (Cabi ve Yalçınalp, 2013). Diğer taraftan Saban, Korkmaz ve Akbaşlı, (2004) ise, literatürde var olan Borich’in (1996) geliştirdiği “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeğini Türkçe’ye uyarlamışlardır. Bu çalışma ile öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı ölçeği geliştirilerek literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Öncelikle kaygı maddelerini oluşturmak için seçilen bir örneklem grubundan (37 öğrenci) öğretmenlik mesleğine yönelik duygu ve düşüncelerini anlatan, bu mesleğe kendilerini ne kadar hazır hissettiklerini mesleğe yönelik varsa endişelerini betimleyen bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Kompozisyonlara içerik analizi uygulanmış, kaygı ile ilgili olduğu düşünülen ifadeler alınarak üzerinde bir takım değişikliklerle 60 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Kaygı maddeleri yazılırken tüm maddelerin sade ve anlaşılır bir biçimde yazılmasına, bir maddede tek bir yargıyı ifade etmesine dikkat edilmiştir. Ölçek “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde 5 li likert tipinde hazırlanmıştır.

Hazırlanan ölçeğin içerik geçerliğinin sağlanması için ölçeğe yönelik alanında uzman kişilerin görüşleri alınmıştır. Ölçek, eğitim fakültesi ilk ve ortaöğretim bölümlerinde görev yapan 3 öğretim üyesi tarafından kapsam geçerliği, ölçme ve değerlendirme anabilim dalında görev yapan 1 öğretim üyesi tarafından ölçme-değerlendirme ilkelerine uygunluk ve 1 uzman tarafından da dilbilgisi ve anlaşılabilirlik yönünden incelenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda yeniden gözden geçirilen ölçekten beş maddeler çıkarılmış, bazı maddelerinde köklerinde değişikliğe gidilerek 55 maddelik taslak bir ölçek hazırlanmıştır.

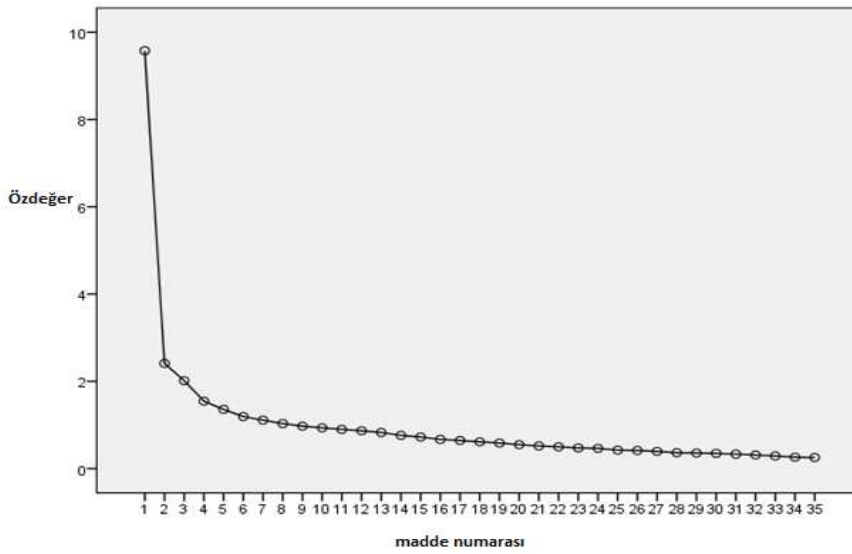
Taslak ölçek öncelikle anlaşılmayan bir maddenin olup olmadığını ve ölçeğin cevaplanması için gerekli olan süreyi belirlemek amacıyla toplam 27, 4. sınıf fen bilgisi öğretmen adayına uygulanmıştır. Bu uygulama sonucu anlaşılmayan maddeler yeniden düzenlenmiş ve ölçeğin cevaplanması için gereken süre 25 dakika olarak belirlenmiştir.

Hazırlanan taslak ölçek Ankara’da bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde çeşitli anabilim dallarında öğrenim görmekte olan toplam 283 öğretmen adayına uygulanmıştır. Bu uygulama sonuçlarından elde edilen veriler SPSS 21 paket programı ile analiz edilmiştir.

Ölçeğin KMO değeri .90 olarak hesaplanmıştır. Bu değer .70'den büyük olması faktör analizi için mükemmel olarak değerlendirildiğinden dolayı bu veriler üzerinden faktör analizi yapılabileceği sonucuna varılmıştır (Leech, Barrett ve Morgan, 2005; Tavşancıl, 2010). Aynı şekilde Bartlett Sphericity testine bakılarak ($p < .01$) elde edilen verilerde anlamlı farklılık olduğu için ölçeğin faktör analizi yapmaya uygun olduğu tespit edilmiştir.

Ölçeğin KMO ve Bartlett Sphericity testleriyle faktör analizine uygunluğu tespit edildikten sonra ölçeğe faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinin, yapı geçerliğinin belirlenmesinde en kuvvetli yöntem olduğu ve faktör analizi için 200 katılımcıdan elde edilen verinin yeterli olduğu belirtilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 1989). Faktör analizinde amaç, aralarında ilişki bulunduğu düşünülen çok sayıda değişken sayısını azaltarak değişkenler arasındaki ilişkilerden bazı yeni yapılar ortaya koymaktır (Özdamar, 2002). Faktör analizi ile faktör yükü düşük ve aynı anda birden fazla faktör altında yer alan maddeler ölçekten çıkarılarak analizler birkaç kez tekrarlanmış ve ölçeğin son durumunda ölçekte kalan 35 maddenin faktörlere ilişkin yük değerleri, faktör sayısının belirlenmesi işleminden sonra Tablo 3'de belirtilmiştir.

Faktörlere ilişkin yük değerleri belirlendikten sonra faktör sayısının belirlenmesi işlemine geçilmiştir. Ölçeğe yönelik temel bileşenlerin çözümlenmesi ve faktör yükleri istenen düzeye uygun maddelerin ölçeğe alınması sonucu özdeğeri 1.00'den büyük olan 4 faktör ortaya çıkmıştır (Büyüköztürk, 2010). Bu faktörlere Cattell'in "scree plot" sınaması ile (Kline, 1994) Şekil 1'de yer alan grafik elde edilmiştir.

Şekil 1: Kaygı Ölçeğine İlişkin Scree Sınama Grafiği

Şekil 1'de yer alan scree sınaması grafiği incelenmiş ve grafik eğrisinin hızlı düşüş gösterdiği noktalar belirlenmiştir (Büyüköztürk, 2010). Böylece ölçekteki faktör sayısı 4 olarak belirlenmiştir. Bu 4 faktöre ilişkin sonuçlar tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Faktör Analizi Sonucunda Faktörlere İlişkin Elde Edilen Bulgular

Faktör	Özdeğer	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
1	9,58	27,36	14,07
2	2,41	6,89	26,55
3	2,01	5,76	37,13
4	1,55	4,41	44,42

Tabloda ölçekteki dört faktörün öz değerleri ve toplam varyans yüzdeleri görülmektedir. Bu dört faktör toplam varyansın % 44'ünü açıklamaktadır. Bu değer, kabul edilebilir varyans oranı olan % 41'in (Kline, 1994) üstündedir ve bu durum ölçeğin dört faktörden oluşan bir ölçek olarak kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Ölçekte Bulunan Maddelerin Faktörlere Dağılımı ve Yük Değerleri

Madde no	Faktör 1	Madde no	Faktör 2	Madde no	Faktör 3	Madde no	Faktör 4
32	,66	16	,68	47	,73	20	,75
33	,65	3	,65	48	,65	21	,72
13	,47	5	,64	49	,59	6	,63
12	,62	15	,60	50	,59	36	,62
37	,60	7	,56	39	,54		

40	,60	18	,54	55	,53
24	,59	8	,52	54	,49
35	,57	45	,50		
44	,55	46	,48		
34	,51	11	,47		
53	,50	28	,37		
17	,48				
19	,46				

Faktör analizi sonucunda kaygı ölçeğindeki maddelerin, 13'ü 1. faktörde, 11'i 2. faktörde, 7'si 3. faktörde ve 4'ü 4. faktörde toplanmıştır.

Son olarak ölçeğin güvenilirliğini test etmek için iç tutarlılık katsayısı belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha değeri) .92 olarak bulunmuştur. Ayrıca her bir faktöre ilişkin güvenilirlik değerleri ayrı ayrı hesaplanmış ve ilk faktörde bulunan 13 maddenin güvenilirlik değeri Cronbach alpha .87, ikinci faktörde bulunan 11 maddenin güvenilirlik değeri Cronbach alpha .85, üçüncü faktörde bulunan 7 maddenin güvenilirlik değeri Cronbach alpha .78, dördüncü faktörde bulunan 4 maddenin ise güvenilirlik değeri Cronbach alpha .71 olarak bulunmuştur.

Geçerlik ve güvenilirlik analizleri tamamlandıktan sonra 35 maddelik bir ölçeğe ulaşılmıştır. Hazırlanan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Kaygı Ölçeği bu aşamadan sonra fen bilgisi öğretmen adaylarına uygulanmış ve adayların öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeyleri tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına ölçekteki maddeleri cevaplamaları için yeterli süre (25 dk) verilmiş ve maddelere dikkatli bir şekilde cevap vermeleri istenmiştir.

2.2. Verilerin analizi

Araştırmanın verilerini analiz etmek için Microsoft Excel 2007 elektronik tablo programı ve SPSS 21 istatistik analiz programı kullanılmıştır. Fen bilgisi öğretmen adaylarının geliştirilen ölçeğe ilişkin verdikleri yanıtların genel dağılımlarının belirlenmesi ve nicel verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin araştırılmasında betimsel istatistik tekniklerinden (mod, medyan, aritmetik ortalama, standart sapma) yararlanılmıştır. Ölçek puanlarına ait merkezi eğilim (ortalama, mod ve medyan) ve merkezi dağılım (standart sapma, varyans, çarpıklık ve basıklık) değerleri rapor edilmiştir. Ayrıca verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde dağılımları kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Geçerli ve güvenilir olduğu belirlenen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Kaygı Ölçeği", fen bilgisi öğretmen adaylarına uygulanmış ve adayların ölçekteki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin sonuçlar Tablo 4 ve Tablo 5' de verilmiştir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının kaygı ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarına ilişkin betimsel veriler Tablo 4' de gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Kaygı Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel Veriler

Test	N	M	Sd.	Mod	Medyan	Basıklık	Çarpıklık
ÖMYKÖ	33	86,82	18,70	83	85	-,18	,44

Tablo 4'teki veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının ölçek puan ortalamaları, mod ve medyan değerlerinin birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Ölçekten alınan veriler için ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olması verilerin normal dağılım gösterdiği şeklinde yorumlanmaktadır (Köklü, Büyüköztürk ve Çokluk Bökeoğlu, 2006). Tablo 4'deki basıklık ve çarpıklık değerleri incelendiğinde bu değerlerin de normal dağılım için uygun değerler olduğu görülmektedir. Bu değerlerin -2 ve +2 aralığında olması kaygı ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağıldığını ifade etmektedir (George ve Mallery, 2003). Ayrıca fen bilgisi öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları puanların orta düzeyde olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri yanıtların yüzde-frekans dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 5' de verilmiştir.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Kaygı Ölçeğindeki Maddelere Verdikleri Cevapların Yüzde-Frekans Dağılımı

Ölçek maddeleri	Kesinlikle katılıyor		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum	
	m	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Öğrencilerin derse yönelik ilgi ve motivasyonunu sağlayamayacağımı düşünüyorum.	12,1	4	15,2	5	21,2	7	36,4	12	15,2	5
2. Öğrencilerin el-göz-beyin koordinasyonlarını geliştirecek	3,0	1	15,2	5	30,3	1	39,4	13	12,1	4

etkinlikler tasarlayamamaktan çekinirim											
3. Farklı zeka alanına sahip öğrencilere yönelik ders işleyebileceğimden eminim	-	-	12,1	4	27,3	9	51,5	17	9,1	3	
4. Derste verilen teorik bilgiyi günlük hayat örnekleriyle bağdaştıramamaktan korkuyorum	-	-	18,2	6	21,2	7	30,3	10	30,3	10	
5. Farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanacak beceriye sahip olmadığımı düşünüyorum	-	-	9,1	3	24,2	8	45,5	15	21,2	7	
6. Değerlendirme esnasında adaletli olamamaktan korkuyorum	-	-	12,1	4	18,2	6	27,3	9	42,4	14	
7. Sınıf ortamında tüm gözler üzerimdeyken ders işleme düşüncesinden sıkıntı duyarım	9,1	3	6,1	2	12,1	4	45,5	15	9	27,3	
8. Gelecek nesilleri yetiştirecek olma düşüncesi beni strese sokuyor	3,0	1	15,2	5	12,1	4	45,5	15	24,2	8	
9. Bildiklerimi öğrencilere anlatamamaktan korkuyorum	-	-	9,1	3	33,3	1	24,2	8	33,3	11	
10. Hiçbir zaman kendimi derse tam olarak hazır hissedemeyeceğimi düşünüyorum	9,1	3	18,2	6	18,2	6	36,4	12	18,2	6	
11. Öğrencilerin beni başka öğretmenlerine ya da velilerine şikayet etme düşüncesi beni endişelendiriyor	6,1	2	15,2	5	27,3	9	30,3	10	21,2	7	
12. Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayamamaktan çekiniyorum	6,1	2	12,1	4	24,2	8	45,5	15	12,1	4	
13. Dersi öğrettiğim halde öğrencilerin başarısız olmasından tedirginim	15,2	5	33,3	11	18,2	6	21,2	7	12,1	4	
14. Dersi yalnız teorik olarak değil uygulamalı olarak da işleyebilirim	-	-	9,1	3	9,1	3	54,5	18	27,3	9	
15. Alanımla ilgili donanımlı bir öğretmen olacağıma inanıyorum	-	-	12,1	4	12,1	4	51,5	17	24,2	8	
16. Duyuşsal öğrenmeleri sağlayabileceğim konusunda şüpheliyim	6,1	2	21,2	7	36,4	1	24,2	8	12,1	4	
17. Öğretmen her şeyi bilir düşüncesi panik olamama neden oluyor	6,1	2	15,2	5	39,4	1	30,3	10	9,1	3	
18. "Öğretmenlik mesleği kutsaldır" ibaresi bende endişe yaratıyor	-	-	15,2	5	18,2	6	39,4	13	27,3	9	
19. Ders anlatırken sınıfın kontrolün kaybetmekten çekiniyorum	6,1	2	15,2	5	21,1	7	39,4	13	18,2	6	
20. Öğrencilerde not kaygısına neden olmaktan korkuyorum	12,1	4	27,3	9	9,1	3	36,4	12	15,2	5	
21. Öğrenciler arasında ders başarılarına göre ayırım yaparsam diye huzursuzluk hissediyorum	6,1	2	18,2	6	27,3	9	27,3	9	21,2	7	
22. Her derse iyi hazırlanıp geleceğimden eminim	12,1	4	6,1	2	27,3	9	27,3	9	27,3	9	
23. Öğrencilerin beni sevmeyeceği düşüncesinden tedirginlik duyuyorum	6,1	2	18,2	6	36,4	1	21,2	7	18,2	6	
24. Öğrencilerin her sorduğuna cevap verememekten korkuyorum	-	-	27,3	9	15,2	5	30,3	10	27,3	9	
25. Derslerde teknoloji kullanacak olmaktan dolayı gerginim	6,1	2	9,1	3	21,2	7	27,3	9	36,4	12	
26. Öğrencileri araştırma-sorgulamaya	6,1	2	9,1	3	15,2	5	48,5	16	21,2	7	

yönlendirebileceğim konusunda şüpheliyim											
27. Müfettiş tarafından denetlenecek olma düşüncesi panik yapmama neden oluyor	6,1	2	9,1	3	27,3	9	30,3	10	27,3	9	
28. Öğrenci seviyesine uygun ders anlatamayacağım düşüncesinden rahatsızım	9,1	3	15,2	5	12,1	4	36,4	12	27,3	9	
29. Öğrencilerimin gelişimi konusunda ailesi ile işbirliği yapamamaktan çekinirim	9,1	3	21,2	7	18,2	6	27,3	9	24,2	8	
30. "İyi öğretmen" ifadesindeki iyi sıfatına sahip olamazsam diye endişe duyuyorum	6,1	2	9,1	3	30,3	1	27,3	9	27,3	9	
31. Derslerde zamanı etkili kullanabileceğim konusunda kendime güvenmiyorum	9,1	3	9,1	3	30,3	1	33,3	11	18,2	6	
32. Okuldaki teknik yetersizlikler yüzünden istediğim uygulamaları yapamayacak olma ihtimali beni endişelendiriyor	15,2	5	24,2	8	27,3	9	15,2	5	18,2	6	
33. Kendi psikolojik sıkıntılarımı sınıf içine yansıtmaktan korkuyorum	6,1	2	12,1	4	27,3	9	21,2	7	33,3	11	
34. Kriz yönetimi yapamamaktan çekiniyorum	3,0	1	12,1	4	36,4	1	30,3	10	18,2	6	
35. Öğrenciler için doğru bir rol model olamamaktan endişe duyuyorum	9,1	3	18,2	6	21,2	7	27,3	9	24,2	8	

Tablo 5 incelendiğinde fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin ölçekte bulunan maddelere göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Örneğin 20. maddeye adayların %12,1'i "kesinlikle katılıyorum", %27,3'ü "katılıyorum", % 9,6'sı "kararsızım", %36,4'ü "katılmıyorum" ve %15,2'si "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Yine 30. maddeye verilen yanıtlar incelendiğinde öğretmen adaylarının % 9,1'i "kesinlikle katılıyorum", %9,1'i "katılıyorum" şeklinde yanıt verirken %30,3'ü "kararsızım", % 33,3'ü "katılmıyorum" ve son olarak % 18,2'si "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde yanıtlar vermiştir.

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada öncelikle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmiştir. Literatür incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerini belirlemek için ölçek geliştirmeyi amaçlayan çalışmaların ağırlıklı olarak yurt dışında olduğu belirlenmiştir (George, 1978; Fuller ve Borich, 1988; Rogan, Borich ve Taylor, 1992). Örneğin, George (1978) Öğretmenlik Kaygıları Ölçeğini Fuller (1969) ile Fuller ve Bown (1975)'un çalışmalarını baz alarak geliştirmiştir. Söz konusu ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her bir madde 5'li likert tipinde derecelendirilerek puanlanmıştır. George (1978) ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının 0.67 ile 0.83 arasında değiştiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Fuller ve Borich (1988) Öğretmenlik Kaygı Ölçeğini geliştirmişlerdir. Ölçek 50 maddeden oluşmaktadır. Borich (1992) ise bu ölçeği temel alarak Öğretmen Kaygı Listesini geliştirmiştir. Bu ölçeğin öğretmeye yönelik kaygıyı ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirtilmiştir (Rogan, Borich ve Taylor, 1992). Ölçekte her bir boyut için 15'er olmak üzere toplam 45 madde yer almaktadır ve 5'li likert tipinde geliştirilmiştir.

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde ise öğretmenlik mesleğine yönelik kaygıyı belirlemek için geliştirilmiş ölçeğin bulunduğu iki çalışmaya rastlanılmıştır (Saban, Korkmaz ve Akbaşlı, 2004; Cabi ve Yalçınalp, 2013). Saban, Korkmaz ve Akbaşlı, (2004) Borich'in (1996) geliştirdiği "Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeğini Türkçe'ye uyarlamışlardır. Ölçek üç bölüm olmak üzere toplam 45 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin birinci bölümü için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.76, ikinci bölümü için 0.73 ve üçüncü bölüm için 0.76 olarak hesaplanmıştır. Cabi ve Yalçınalp ise, öğretmen adaylarının mesleki kaygılarını ölçmeye yönelik bir geçerli ve güvenilir bir araç geliştirmişlerdir. Ölçek toplam 45 madde ve 8 faktörden oluşmaktadır. Faktörlerin Cronbach Alfa katsayıları ise 0.94 ile 0.67 arasında değişmektedir. Yapılan tüm çalışmalar incelendiğinde bu alanda ülkemizde yeterli çalışma olmadığı ve bu çalışma ile alanyazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan bu çalışma ile öğretmenlik mesleğine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirilmiş ve bu ölçek fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleğe yönelik kaygı düzeylerini belirlemek için kullanılmıştır. Buna göre çalışma grubunda yer alan fen bilgisi öğretmen adaylarının orta düzeyde bir

kaygıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Tümerdem (2007) de Eğitim Fakültesi öğrencilerinin mesleğe yönelik kaygı düzeylerinin düşük olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde Doğan ve Çoban, (2009) Beck Kaygı Envanteri ile yaptıkları çalışmalarında yine eğitim fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeylerinin düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca Akgün, Gönen ve Aydın (2007) veri toplama aracı olarak Sürekli kaygı ölçeğini kullandıkları çalışmalarında Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde Fen Bilgisi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin 46,55 puanla düşük olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların haricinde fen edebiyat fakültesi mezunu ve formasyon almış katılımcı grubuyla yapılan bir çalışmada bölümüne isteyerek gelen öğrencilerin, mesleğe yönelik kaygılarının düşük olduğu belirlenmiştir (Saraçoğlu, Kumral, Kanmaz; 2009). Bu çalışmada 3. Sınıf Fen Bilgisi öğretmen adayları ile çalışılmıştır ve öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Aynı şekilde Çakmak ve Hevedanlı (2005) çalışmasında birinci sınıfa devam eden öğrencilerin kaygı düzeylerinin üst sınıflara devam eden öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Sınıf düzeyi arttıkça kaygı düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir. Bu sonucu araştırmacılar üniversite öğreniminin ilk yılları öğrencilerin yeni bir çevre ve arkadaş ilişkileri ile karşılaştıkları, aileden uzak oldukları döneme bağlamışlardır. Ayrıca öğretmenlik mesleği ile ilgili eğitimin artması öğretmen adaylarındaki kaygıyı azaltacak yönde etki yapmış olabilir. Literatürde bu sonuca paralel çalışmaların olduğu görülmektedir (Batlaş, 1988; Hisli, 1989; Öner & Le Compte, 1998; Bozkurt, 2004).

Daha önce de belirtildiği gibi bu çalışmada 3. Sınıf Fen Bilgisi öğretmen adayları ile çalışılmıştır ve öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarla diğer bölümlerde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygıları çeşitli değişkenler açısından incelenebilir ve sonuçların nedenleri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- AKGÜN, Abuzer, GÖNEN, Selahattin & AYDIN, Murat (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 6(20), s. 283-299.
- AKSU, Mualla (2005). "Eğitim fakültelerinin değişen rolleri ve Avrupa boyutu", *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, 22 - 23 - 24 Eylül, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- ALLWRIGHT, Dick & BAILEY, Kathleen M. (1991). *Focus on the Language Classroom: An Introduction to Classroom Research for Language Teachers*. Cambridge University Press, Cambridge.
- AŞKAR, Petek. & ERDEN, Münire (1987) Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği. *Çağdaş Eğitim*, S. 121 (12), s.8-11.
- AZİZOĞLU, Nursen VE UZUNTİRYAKI, Esen (2006). Kimya laboratuvarı endişe ölçeği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.30, s. 55-62.
- BALCI, Ali (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- BENNETT, Sheila K. (1982). Student perceptions of and expectations for male and female instructors: Evidence relating to the question of gender bias in teaching evaluation. *Journal of Educational Psychology* P. 74, p. 170-9.
- BİNDAK, Recep. (2005). İlköğretim öğrencileri için matematik kaygı ölçeği. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, S. 17 (2), s. 442-448.
- BORİCH, Garry, D. (1992). *Effective teaching methods*. 2nd edn. Columbus, OH: Macmillan.
- BORİCH, Garry, D. (1996). *Effective teaching methods*. 3rd edn. Columbus, OH: Prentice Hall, Inc.
- BOZKURT, Nergüz. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, S. 29 (133), s. 52-59.
- BÖRÜ, Ayşe (2000). *Üniversite giriş sınavlarında öğrencilerin yaşadığı kaygı ve nedenleri*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- CABI, Emine & YALÇINALP, Serpil. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği (MKÖ): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 44, s. 85-96.
- COHEN, Louis, MANION, Lawrence & MORRISON, Keith. (2007). *Research Methods in Education*. London: Routledge Falmer.
- ÇAKMAK, Özlem & HEVEDANLI, Murat. (2005). Eğitim ve fen-edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 4 (14), s. 115-127.
- ÇETİN, Şaban. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (Geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 18, s. 28-37.
- DEMİRCİ, Cavide. (2002). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği. *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*, 23-26 Ekim, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- DOĞAN, Cihangir. (2002). Uludağ üniversitesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutum ve düşünceleri. *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*, 23-26 Ekim, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- DOĞAN, Türkan & ÇOBAN, Aysel Esen. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, S. 34,(153), s. 175-168.
- ERDEN, Münire. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, Ankara: Alkım Yayınları.
- ERDLER, Stephen, MURRAY, Harry, G. & RUSHTON, J. Phillippe. (1985). Personality, classroom behavior, and student ratings of college teaching effectiveness: A path analysis. *Journal of Educational Psychology*, P. 77, p. 394-407.
- ERKUŞ, Adnan, SANLI, Nalan, BAĞLI, M. Türkan & GÜVEN, Kamil. (2000). Öğretmenliğe ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, S. 25(116), s. 27-32.
- FULLER, F. Frances. (1969). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. *American Education Research Journal*, P. 6, p. 207-226.
- FULLER, F. Frances. & BORİCH, Gary. (1988). *Teachers concerns checklist*, G. Borich (Ed.) *Effective Teaching Methods* (Toronto, .Merrill), P. 62-72; p. 321-322.

- FULLER, F. Frances. & BOWN, Oliver H. (1975). Becoming a teacher, in K.J. Rehage (Ed.) *Teacher Education*, Chicago: University of Chicago Press.
- GENÇ, Metin, KARLIDAĞ, Rifat, EĞRİ, Mücahit, GÜNEŞ, Gülsen, KURÇER, M. Ali, PEHLİVAN, Erkan, ÖZCAN, Erkan & ÜNAL, Süheyla (1999). Öğrenci Seçme Sınavına Girecek Öğrencilerin Sınav kaygısı Düzeyleri. *İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi*, S. 6(1), s. 38-41.
- GEORGE, A. A. (1978). Measuring self, task, and impact concerns: a manual for use of the teacher concerns questionnaire, Austin, TX: University of Texas, *Research and Development Center for Teacher Education*.
- GEORGE, Darren & MALLERY, Paul. (2003). *SPSS for Windows step by step: a simple guide and reference*. Boston: Allyn & Bacon.
- GREENBURG, Sharon L. & MALLOW, Jeffrey V. (1982). Treating Science Anxiety in a University Counseling Center. *Personel and Guidance Journal*, P. 61 (1), p. 48-50.
- GRIEVE, Ann M. (2010). Exploring the characteristics of "teachers for excellence": Teachers' own perceptions. *European Journal of Teacher Education*, P. 33(3), p. 265-277.
- HELTERBRAN, Valeri, R. (2008). The ideal professor: Student perceptions of effective instructor practices, attitudes, and skills. *Education*, P. 129(1), p. 125-138.
- HİSLİ, Nesrin. (1989). *Psikoloji Seminer Dergisi*. S: 6/7, Ege Üniversitesi. Basımevi, İzmir.
- Horwitz Elaine & Young, Dolly J. (1991). *Language Anxiety*, 101-108. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- IŞIK, Erdal. (1996). *Nevrozlar*. Ankara: Kent Matbaası.
- KAPTAN, Saim. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- KARASAR, Niyazi. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- KLİNE, Paul. (1994). *An easy guide to factor analysis*. London: Routledge.
- KÖKLÜ, Nilgün, BÜYÜKÖZTÜRK, Şener & ÇOKLUK- BÖKEOĞLU, Ömay. (2006). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KUTLU, Ömer. (2001). Ergenlerin üniversite sınavına ilişkin kaygıları. *Eğitim ve Bilim*, S. 26 (121), s. 12-23.
- LEECH, Nancy. L., BARRETT, Karen C. & MORGAN, George A. (2005). *SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- MCKEACHIE, Willbert J. (1997). Critical elements in training university teachers. *International Journal of Academic Development*, P. 2(1), p. 67-74.
- MONTALVO Gregory, P., ERİC, A. Mansfield & RAYMOND, B. Miller. (2007). Liking or disliking the teacher: Student motivation, engagement and achievement. *Evaluation & Research in Education*, P. 20, (3), p. 144-58.
- NUMANOĞLU, Gülcan & BAYIR, Şafak. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, P. 10 (1), p. 197-212.
- ÖNER, Necla & Le Compte, Ayhan. (1998). *Sürekli durumluk/sürekli kaygı envanteri el kitabı*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ÖZDAMAR, Kazım. (2002). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Kaan Yayınları, 4. Baskı, Eskişehir.
- ÖZDEMİR, Çağatay. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, Ankara: Asil.
- PHELAN, Patricia, DAVIDSON, Ann. & THANH CAO, Hanh. (1992) Speaking up: Students perspectives on school. *Phi Delta Kappa*, P. 73, p. 695-704.
- ROGAN, John M., BORİCH, Gary. D. & TAYLOR, Helen P. (1992). Validation of the stages of concern questionnaire. *Action in Teacher Education*, P. 2, p. 43-9.
- SABAN, Ahmet, KORKMAZ, İsa & AKBAŞLI, Sait. (2004). Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Eurasian Journal of Educational Research*, P. 17, p. 198 - 208.
- SARAÇOĞLU, Asuman. S., KUMRAL, Orhan & KANMAZ, Ahmet. (2009). Ortaöğretim sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, kaygıları ve akademik güdülenme düzeyleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 6 (2), s. 38-54.
- SAZAK, Nilgün & ECE, A. (2004). Özel yetenek sınavına giren lise öğrencilerinin kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 5(8), s. 102-113.
- SCOVEL, Thomas. (1978). The effect of affect on foreign language learning: A Review of the Anxiety Research". *Language Learning*, P. 28 (1), p. 129-142.
- SCOVEL, Thomas. (1991). *The Effect of Affect on Foreign Language Learning: A Review of The Anxiety Research in E.K.*
- SEMERCİ, Çetin, SEMERCİ, Nuriye & YAZICIOĞLU, Salih. (2000) Duyuşsal Boyutun Ölçülmesi. VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi 01-03 Eylül, Trabzon.
- ŞİŞMAN, Mehmet & ACAT, M. Bahattin. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, P. 13(2), p. 235-250.
- TABACHNİCK, Barbara G. & FIDELL, Linda S. (1989). *Using multivariate statistics*. Cambridge: Harper and Row.
- TAVŞANCIL, Ezel. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TEZBAŞARAN, Ata A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- TÜMERDEM, Recep. (2007). Dicle Üniversitesi eğitim fakültesi ve fen edebiyat fakültesi kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 6(20), s. 32,45.
- UŞAKLI, Hakan & AKPINAR, Ercan. (2015). Fen laboratuvarı kaygı ölçeğinin(FLKÖ) geliştirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Dergisi*, S. 23 (3), s. 1241-1250.
- ÜSTÜNER, Mehmet. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* S. 45, s. 109-127.
- VAROL, Şükriye. (1990). *Lise son sınıf öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeylerini belirleip karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- YENİLMEZ, Kürşat. & ÖZBEY, Nüket. (2006). Özel okul ve devlet okulu öğrencilerinin matematik kaygı düzeyleri üzerine bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 19 (2), s. 431-448.
- YILDIRIM, Ali. & ŞİMŞEK, Hasan. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.